

Langnese-Iglo GmbH
mod
Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

»Konkurrence — eksklusive købsaftaler vedrørende konsumis —
relevant marked — eventuelle hindringer for tredjemands adgang til markedet —
handel mellem medlemsstater — administrativ skrivelse ('comfort letter') —
gruppefritagelse — lovligt at lade fordelene ved gruppefritagelse bortfalde —
forbud mod at indgå eksklusive købsaftaler fremover«

Rettens dom (Anden Udvidede Afdeling) af 8. juni 1995 1539

Sammendrag af dom

1. *Konkurrence — aftaler — anmeldelse — beslutning fra Kommissionen om at henlægge sagen — retlig karakter — senere indledning af en overtrædelsesprocedure — betingelser (Rådets forordning nr. 17)*
2. *Konkurrence — aftaler — konkurrencebegrænsning — mærkbar virkning — rækkevidden af bagatelmeddelelsen (EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)*

3. *Konkurrence — aftaler — konkurrencebegrænsning — eksklusive købsaftaler — bedømmelseskriterier — adgang til markedet — de omtvistede aftalers væsentlige bidrag til en eventuel afskærmning af markedet som følge af et stort antal lignende aftaler*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
4. *Konkurrence — aftaler — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — kriterier — kompleks af eksklusive købsaftaler, som strækker sig over hele en medlemsstats område*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
5. *Konkurrence — aftaler — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — begreb — hindringer for grænseoverskridende leverancer inden for en koncern — omfattet*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
6. *Konkurrence — aftaler — konkurrencebegrænsning — kompleks af eksklusive købsaftaler — vurdering af virkningerne og foreneligheden med traktatens konkurrenceregler skal omfatte alle de enkelte aftaler*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
7. *Konkurrence — aftaler — forbud — gruppefritagelse — eksklusive købsaftaler — forordning nr. 1984/83 — aftaler, som forlænges stiltiende og kan løbe i mere end fem år — udelukket fra at drage fordel af gruppefritagelsen*
[Kommissionens forordning nr. 1984/83, art. 3, litra d)]
8. *Konkurrence — aftaler — forbud — gruppefritagelse — eksklusive købsaftaler — forordning nr. 1984/83 — bortfald af fordelene ved gruppefritagelsen i tilfælde af en manglende effektiv konkurrence eller væsentlige hindringer for andre leverandørers adgang til de forskellige salgssteder — lovlighed*
[EØF-traktaten, art. 85, stk. 3 litra b); Kommissionens forordning nr. 1984/83, art. 14, litra a) og b)]
9. *Konkurrence — aftaler — forbud — gruppefritagelse — eksklusive købsaftaler — forordning nr. 1984/83 — bortfald af fordelene ved gruppefritagelsen — betingelser — krav om, at det konstateres, at de faktiske forhold har ændret sig på et for fritagelsen væsentligt punkt — foreligger ikke*
[EØF-traktaten, art. 85, stk. 3; Rådets forordning nr. 17, art. 8, stk. 3, litra a), og Rådets forordning nr. 19/65, art. 7; Kommissionens forordning nr. 1984/83, art. 14]

10. *Konkurrence — aftaler — forbud — fritagelse — betingelser — forbedring af produktionen eller fordelingen af varerne — vurdering ud fra almenhedens og ikke aftaleparternes interesser*

(EØF-traktaten, art. 85, stk. 3)

11. *Konkurrence — administrativ procedure — Kommissionens forpligtelser — angivelse over for den virksomhed, som har oprettet et kompleks af eksklusive købsaftaler, der er uforenelige med konkurrencereglerne, af, hvilke aftaler der kan opretholdes på grund af deres begrænsede virkning — foreligger ikke*

(Rådets forordning nr. 17)

12. *Konkurrence — administrativ procedure — standsning af overtrædelser — Kommissionens beføjelse — nedlæggelse af et forbud for en virksomhed mod at indgå eksklusive købsaftaler fremover — ikke omfattet — manglende hjemmel — tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet*

(EØF-traktaten, art. 85, stk. 3; Rådets forordning nr. 17, art. 3; Kommissionens forordning nr. 1984/83, art. 14)

1. En administrativ skrivelse, hvorved en virksomhed, der har anmeldt en standardkontrakt til leveringsaftaler med sine forhandlere i detailhandelen, gøres bekendt med, at Kommissionen ikke ud fra de foreliggende oplysninger finder anledning til at skride ind over for de omhandlede aftaler, og at sagen derfor kan henlægges, udgør hverken en beslutning om en negativttest eller en beslutning i henhold til traktatens artikel 85, stk. 3, som omhandlet i artikel 2 og 6 i forordning nr. 17, da den ikke er udfærdiget i overensstemmelse med denne forordnings bestemmelser. Den er således ikke til hinder for, at Kommissionen, såfremt den har modtaget en klage, som den har pligt til at undersøge, under udnyttelse af et forbehold, som den havde taget, indleder en procedure med henblik på at vurdere aftalernes forenelighed med konkurrencereglerne,

hvis den finder, at det retlige eller det faktiske grundlag for dens første vurdering har ændret sig væsentligt.

2. Et kompleks af eksklusive købsaftaler må ikke automatisk antages at kunne hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen mærkbart, allerede fordi de i Kommissionens meddelelse vedrørende aftaler af ringe betydning (bagatelmeddelelsen) fastsatte grænser er overskredet. Det er i konkrete tilfælde absolut muligt, at også aftaler mellem virksomheder, som overskrider de angivne grænser, kun påvirker handelen mellem medlemsstater eller konkurrencen i ubetydeligt omfang og som følge heraf ikke falder ind under traktatens artikel 85, stk. 1.

3. I relation til spørgsmålet om, hvorvidt de eksklusive købsaftaler falder ind under forbuddet i traktatens artikel 85, stk. 1, skal det undersøges, om vurderingen af alle lignende aftaler, der findes på det relevante marked, og de øvrige økonomiske og retlige omstændigheder omkring de pågældende aftaler fører til, at aftalerne tilsammen bevirker, at nye inden- og udenlandske konkurrenter hindres adgang til markedet. Såfremt dette ikke er tilfældet, vil de enkelte aftaler, som aftalekomplekset består af, ikke kunne antages at begrænse konkurrencen som omhandlet i artikel 85, stk. 1. Viser det sig derimod, at markedet er vanskeligt tilgængeligt, må det dernæst vurderes, i hvilket omfang de omtvistede aftaler bidrager til den kumulative virkning, idet det kun er de aftaler, der i væsentligt omfang bidrager til en eventuel afskærmning af markedet, der er forbudt.
4. En aftale kan kun påvirke handelen mellem medlemsstater som omhandlet i traktatens artikel 85, stk. 1, såfremt det på grundlag af alle faktiske og retlige omstændigheder kan forudsiges med en tilstrækkelig grad af sandsynlighed, at den vil kunne øve en direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på handelen mellem medlemsstater, således at den vil kunne hindre, at der skabes et indre marked mellem medlemsstater.

Den kumulative virkning af et kompleks af eksklusive købsaftaler, som strækker sig over hele en medlemsstats område og dækker over 30% af det relevante marked, kan forhindre konkurrenter fra andre medlemsstater i at trænge ind på markedet og dermed styrke afskærmningen af de nationale markeder, hvorved den med traktaten tilstræbte sammenkædning af økonomierne hæmmes.

Ved vurderingen af betydningen af et kompleks af eksklusive købsaftaler for adgangen til markedet skal der tages hensyn til antallet af salgssteder, der således er kontraktligt bundet til producenter, i forhold til antallet af frie detailhandlere, til de mængder, der er omfattet af de pågældende forpligtelser, og til forholdet mellem disse mængder og dem, der sælges af detailhandlere, som ikke er bundet af købsforpligtelser, samt til det forhold, at den bindingsgrad, der følger af et kompleks af eksklusive købsaftaler — selv om den har en vis betydning — kun er én omstændighed blandt flere i den økonomiske og retlige sammenhæng, hvori vurderingen skal foretages.

5. Det forhold, at de indførsler fra en anden medlemsstat, som et kompleks af eksklusive købsaftaler i en medlemsstat kan være til hinder for, er leverancer mellem forskellige selskaber under samme koncern, udelukker ikke, at traktatens artikel 85, stk. 1, kan finde anvendelse.

6. Vurderingen af, hvilke virkninger et kompleks af ensartede eksklusive købsaftaler på et marked indgået af en enkelt leverandør har for konkurrencen, og af de konsekvenser, der skal drages heraf i medfør af traktatens artikel 85, skal omfatte alle de enkelte aftaler, komplekset består af.
7. Eksklusive købsaftaler, som forlænges stiltiende, og som kan løbe i mere end fem år, må anses for at være indgået for et ubestemt tidsrum, og de kan derfor ikke drage fordel af gruppefritagelsen i henhold til forordning nr. 1984/83 for visse kategorier af eksklusive købsaftaler.
8. Artikel 14 i forordning nr. 1984/83 om gruppefritagelse for visse kategorier af eksklusive købsaftaler, hvorefter Kommissionen kan lade fordelene ved gruppefritagelsen bortfalde, såfremt de i aftalen omhandlede varer ikke er udsat for effektiv konkurrence [litra a)], eller såfremt det i urimelig grad vanskeliggøres for andre leverandører at få adgang til de forskellige distributionsled [litra b)], ligger inden for de rammer, der er opstillet i artikel 7 i forordning nr. 19/65, der bestemmer, at Kommissionen kan lade fordelene ved anvendelsen af en gruppefritagelsesforordning bortfalde, hvis den konstaterer, at aftaler eller former for samordnet praksis har virkninger, som er uforenelige med de i traktatens artikel 85, stk. 3, nævnte betingelser. Sidstnævnte bestemmelse udelukker nemlig, at forbuddene i artikel 85, stk. 1, kan erklæres uanvendelige på aftaler, der giver virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.
9. Artikel 7 i forordning nr. 19/65 kan ikke fortolkes således, at Kommissionen ved udøvelsen af sin beføjelse i henhold til artikel 14 i forordning nr. 1984/83 om gruppefritagelse for visse kategorier af eksklusive købsaftaler, skal sikre sig, at betingelsen i artikel 8, stk. 3, litra a), i forordning nr. 17, hvorefter Kommissionen kun kan lade fordelene ved en gruppefritagelse bortfalde, såfremt de faktiske forhold har ændret sig på et for fritagelsen væsentligt punkt, er opfyldt.
- Der er nemlig herved tale om en betingelse for en tilbagekaldelse af formelle beslutninger truffet i henhold til traktatens artikel 85, stk. 3, hvorfor bestemmelsen ikke finder anvendelse, når Kommissionen beslutter at lade fordelene ved en gruppefritagelse bortfalde.
10. Man kan ikke anse enhver fordel, som en aftale mellem virksomheder, der strider mod forbuddene i traktatens artikel 85, stk. 1, medfører for parternes produktions- eller distributionsvirksom-

hed, for en sådan forbedring af produktionen eller fordelingen af varerne, som i henhold til artikel 85, stk. 3, kræves som den første af de fire betingelser, der skal være opfyldt samtidigt, for at der kan indrømmes en fritagelse for en sådan aftale. En forbedring skal indebære mærkbare objektive fordele for almenheden, som kan opveje de ulemper, aftalen medfører for konkurrencen.

11. Såfremt Kommissionen i forbindelse med en procedure i henhold til traktatens artikel 85 konstaterer, at et kompleks af eksklusive købsaftaler oprettet af en virksomhed strider mod forbuddene i artikel 85, stk. 1, hvorfor fordelene ved gruppefritagelsen i henhold til forordning nr. 1984/83 for sådanne aftaler skal bortfalde, har den ikke pligt til at angive, hvilke af de aftaler, som komplekset består af, der kun bidrager i uvæsentlig grad til den eventuelle kumulative virkning af ensartede aftaler på markedet og derfor kan falde uden for forbuddet i artikel 85, stk. 1.

12. Kommissionen har ikke kompetence til at forbyde en virksomhed, som den har pålagt at opgive det kompleks af eksklusive købsaftaler, den har oprettet, at indgå nye sådanne aftaler fremover. Der findes nemlig hverken hjemmel hertil i traktatens artikel 85, stk. 1, der som udgangspunkt ikke forbyder sådanne aftaler, eller i artikel 3 i forordning nr. 17, der kun bemyndiger Kommissionen til at forbyde eksisterende aftaler, eller i artikel 14 i forordning nr. 1984/83, der kun giver Kommissionen hjemmel til at lade fordelene ved en gruppefritagelse bortfalde, for så vidt angår eksklusive købsaftaler, hvis anvendelse har vist sig at have virkninger, der er uforenelige med betingelserne i traktatens artikel 85, stk. 3.

Desuden er det i strid med ligebehandlingsprincippet, som er et af fællesskabsrettens grundlæggende principper, at afskære visse virksomheder fra fremover at drage fordel af en gruppefritagelsesforordning, mens andre virksomheder fortsat kan indgå eksklusive købsaftaler som dem, der forbydes ved beslutningen. Et sådant forbud ville kunne gøre indgreb i bestemte virksomheders økonomiske handlefrihed og skabe konkurrencefordrejning på markedet, hvilket strider mod traktatens målsætninger.